

NA ZATVARANJU IZLOŽBE NAŠEG POZNATOG SUGRAĐANINA U PALATI
GRGURINA ODRŽAN OKRUGLI STO SA TEMOM

Vasko Lipovac i njegovo doba

Poslednjeg dana trajanja izložbe *Akademski slikar i skulptor Vasko Lipovac se vraća doma*, 10. juna, u Palati Grgurina je u prisustvu umjetnikove supruge **Milene** i sinova **Maria** i **Ranka** održan Okrugli sto pod nazivom *Vasko Lipovac i njegovo doba*. Skup su organizovali naš Pomorski muzej i udruženje *Vasko Lipovac - VAL* iz Splita.

O velikom vajararu, slikaru i grafičaru, jednom od najvećih bokeljsko-dalmatinskih umjetnika na skupu su govorili akademik **Tonko Maroević**, član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, likovni i književni kritičar, **doc. Tadej Glažar** sa Fakulteta za arhitekturu u Ljubljani, književnik iz Splita **Ante Tomić**, **Tijana Čađenović**, sekretarka Sekretarijata za kulturu Opštine Kotor, Vaskov prijatelj **mr Jovan Martinović**, **Mario Lipovac**, sin Vaska Lipovca, istoričarka umjetnosti **Radojka Abramović**, te direktorica Pomorskog muzeja **mr Mileva Pejaković Vujošević**.

Pisac Ante Tomić portretisao je Lipovca i njegovo djelo kazavši da je kod Lipovca volio *njegovo suzdržano građanstvo, taj fini svijet njegovih skulptura i njegovih slika*.

O poznanstvu sa Lipovcem, njihovim studentskim danima provedenim u Zagrebu i druženju u Kotoru govorio je mr Jovan Martinović. *On nam je svima ostavio ogromno, neizmerno bogatstvo svoje neprevaziđene umjetnosti za užitek našim očima i smirenje našim dušama. Svi treba da smo ponosni što smo živjeli u njegovom vremenu, što smo imali čast da se nazovemo njegovim prijateljima i poštovaocima* – rekao je Martinović.

Tijana Čađenović govorila je o saradnji dva mediteranska grada – Kotor i Splita – kroz projekat *Evropska prijestonica kulture za 2020. godinu*, koji kroz taj projekat pokušavaju zaštititi materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu pod zaštitom UNESCO-a.

Fotografija: D. Brdar

Učesnici Okruglog stola Vasko Lipovac i njegovo doba 10. juna u izložbenom prstoru na prvom spratu palate Grgurina: doc. Tadej Glažar, Tijana Čađenović, Radojka Abramović, akademik Tonko Maroević, mr Jovan Martinović, književnik Ante Tomić i Mario Lipovac

Publiku i porodicu Vaska Lipovca pozdravila je i direktorica Pomorskog muzeja mr Pejaković Vujošević. Ona je zahvalila porodici Lipovac koja je, podarivši lijepu izložbu, omogućila evociranje uspomene na Kotoranina i Splitsanina Vaska Lipovca.

Govoreći o Lipovcu i njegovom djelu, akademik Maroević, član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, je kazao da je Lipovac sretna figura modernog umjetnika.

Tadej Glažar govorio je o Vaskovom radu i prezentaciji njegovih djela u javnim prostorima i kazao kako bi ih u Kotoru trebalo više prezentovati, te da je izložba u Pomorskom muzeju u tom smislu dobar početak.

Mario Lipovac zahvalio je svima na prisustvu i najavio da će se saradnja sa Pomorskim muzejom nastaviti. *Treba zbilja da se potrudimo i nastavimo sa prezentacijama Vaskovih djela, da ta djela i dalje žive. I zato vam svima hvala* – rekao je Mario Lipovac.

Radojka Abramović, istoričarka umjetnosti i kustos u Pomorskom muzeju prezentirala je detaljno radove Vaska Lipovca.

Osim umjetnikove supruge **Milene** i drugog sina **Ranka**, skupu su prisustvovali, **Neno Srdelić**, glumac iz Splita, **Nikola Bukilica**, predsjednik Skupštine opštine Kotor, **Anton Belan**, generalni vikar kotorske Biskupije, **Andro Radulović**, direktor Javne ustanove Muzeji Kotor i drugi javni poslenici. **(Nastavak na stranama 4, 5, 6 i 7)**

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru
Jun 2013. godine

Direktor Pomorskog muzeja
mr Mileva Pejaković Vujošević

Prijatelji i saradnici

Prof. dr Anton Sbutega
Prof. dr Gracijela Čulić
Prof. dr Milja Radulović
mr Stevan Kordić
Don Anton Belan
Prof. dr Milenko Pasinović
Antun Tomić
Milan Sbutega
Zoran Radimiri
Željko Brguljan
Petar Palavršić
Radojka Janičijević
Ilija Mlinarević
Jelena Karadžić
Slavko Dabinović
Milica Vujović
Smiljka Strunjaš

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
Drago Brdar

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru
Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000
Telefon: +382 (0) 32 304 720
Fax: +382 (0) 32 325 883
Website: www.museummaritim.com
e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine "Bokeljska mornarica", utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske, njeno izuzetno kulturno nasleđe kroz prikupljanje, čuvanje i predstavljanje naše bogate pomorske tradicije i kulturne baštine. Pomorstvo je u Kotoru počelo da se razvija za vrijeme srednjeg vijeka. Pomorski muzej sa dužnim poštovanjem čuva uspomene na te davne dane, na uspjehe slavniht kotorskih moreplovaca, umjetnika, brodograditelja, zanatlija, državnika i diplomata, posrednika između istoka i zapada.

Pomorski muzej je institucija kulture
Republike Crne Gore.

POSJETE

Princ Albert II od Monaka u Pomorskom muzeju

Fotografija: Studio Partei

Princ Albert II u pratnji gradonačelnice Kotora Marije Čatović (desno) pozdravlja se sa direktoricom Muzeja po ulasku u Palatu Grgurina; Gosta iz Monaka u Muzeju su dočekali crnogoski princ Nikola Petrović i Tanja Turken Spičanović, potpredsjednica Fondacije Petrović Njegoš

U tokom prvog dana trodnevne posjete Crnoj Gori, 19. juna, Pomorski muzej Crne Gore Kotor posjetio je **Princ Albert II od Monaka**, vladar Kneževine Monako. U lijepo zdanje Palate Grgurina princ Albert II je došao u pratnji princa **Nikole Petrovića**, gradonačelnice Kotora **Marije Čatović**, **Irene Radović**, ambasadorke Crne Gore u Parizu, **Bernara Fotrijea**, potpredsjednika i generalnog direktora **Fondacije Princ Alabert II od Monaka**, **Tanjom Turken Spičanović**, potpredsjednicom **Fondacije Petrović Njegoš**, i drugih zvanica.

U holu barokne palate visoke goste je pozdravila direktorica Muzeja **mr Mileva Pejaković Vujošević**. Ona je princu i ostalim članovima njegove pratnje bila vodič kroz Muzej uz pomoć **Dolores Fabian**, prevodioca i saradnice našeg muzeja.

Nakon obilaska Muzeja, Albert II od Monaka je u salonu Florio našeg muzeja prisustvovao potpisivanju ugovora o partnerstvu između njegove i Fondacije **Petrović Njegoš**, koje su se dogovorile, kako su objavili mediji, da djeluju zajednički i pružaju podršku projektima u njihovim zajedničkim oblastima i razmjenjuju iskustava. Sporazum su u ime fondacija **Petrović Njegoš** i **Princ Albert II od Monaka**, potpisali Tanja Turken Spičanović i Bernar Fotrije.

Kada je taj dio posla bio obavljen Albert II od Monaka upisao se u Knjigu utisaka našeg muzeja u koju je zapisao: *Veoma sam zahvalan osoblju Pomorskog muzeja u Kotoru na njihovom dočeku, kao i na ugodnoj posjeti baroknoj palati i njenim dragocjenostima. Potpisivanje ugovora između moje fondacije i princa Nikole Petrovića Njegoša nije mogao naći ljepše mesto.*

Potom je na terasi Palate Grgurina priređen koktel gdje su dva princa dala izjave medijima. U kratkom obraćanju novinarima, princ Albert II je istakao da mu posjeta Kotoru u okviru *specijalne posjete Crnoj Gori*, pričinjava veliko zadovoljstvo.

Fotografija: Internet sajt Opštine Kotor

Princ Albert II u pratnji princa Nikole Petrovića, ambasadorke Crne Gore u Francuskoj Irene Radović (prva lijevo), gradonačelnice Kotora Marije Čatović (prva desno), sa prevodiocem Dolores Fabian razgleda eksponate na prvom spratu Muzeja

Srećan sam zbog potpisivanja Ugovora o saradnji sa Fondacijom Princ Nikola. Nadam se da je ovo prvi korak partnerstva, razmjene ideja i dobre prakse u okviru različitih oblasti koje sa bave životnom sredinom, kazao je princ Albert, precizirajući da je cilj ugovora potpisanog u Pomorskom muzeju zaštita životne sredine u oblasti Mediterana, a posebno pokušaj da se zaštiti Skadarsko jezero i pelikani kao ugrožena vrsta ptica.

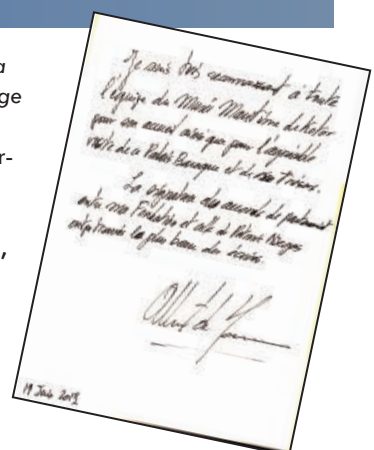
Princ Nikola Petrović je izrazio zadovoljstvo prvom posjetom princa Alberta. To je za Crnu Goru dobar znak i dan za istoriju. Srećan sam što saradujemo u oblasti ekologije. Princ Albert je od onih koji se lično angažuju u cilju očuvanja prirode, a naročito mora, što je za nas jedna od naj-

Fotografija sa direktoricom Pomorskog muzeja mr Milevom Pejaković Vujošević

važnijih stvari. Siguran sam da ćemo u budućnosti raditi i druge projekte i lično ću se u tome angažovati, poručio je crnogorski princ Nikola Petrović.

Princ Albert II od Monaka u Kotor je stigao jahtom iz Tivta, odakle je započeo svoju posjetu. Poslije kraćeg zadržavanja u luksuznoj marini **Porto Montenegro** jahtom se uputio ka peraškim ostrvima **Gospa od Škrpjela** i **Sveti Đorđe**, gdje je goste pozdravio monsinjor **don Srećko Majić**.

Poruka u Knjizi utisaka

U Kotoru na rivi princa je dočekala gradonačelnica Marija Čatović, nakon čega je uslijedio obilazak katedrale Sv. Tripuna gdje ga je dočekao kotorski biskup monsinjor **Ilija Janjić**. Visoki gost odatle se uputio u Pomorski muzej.

O posjeti Alberta II Crnoj Gori, Kotoru i Pomorskom muzeju u francuskom dnevniku **Nice Matin** objavljen je izvještaj u kome se, pored susreta koje je suveren Monaka imao sa državnim vrhom Crne Gore, navodi i njegov boravak u Kotoru, obilazak Pomorskog muzeja, te susret sa njegovom direktoricom.

Bernar Fortije i Tanja Turken Spičanović potpisuju ugovor u prisustvu princa Alberta II i princa Nikole Petrovića u salonu Florio-Vizin (lijevo); Suveren Monaka upisuje se u Knjigu utisaka (desno) poslije čega je na terasi Palate Grgurina dao izjavu za medije (dolje lijevo); Stranica iz dnevnika Nice Matan o posjeti Alberta II Crnoj Gori

POSJETE

U kotorskom Pomorskom muzeju 26. juna boravila je ekipa nautičkog televizijskog kanala *Nautical channel*, sa novinarom **Endrju Milerom (Andrew Miller)**

U naš muzej stigli su posredovanjem tivatske marine **Porto Monetenegro**. O istoriji pomorstva na prostorima Boke Kotorske za ovaj kanal govorio je naš saradnik **Tomislav Bonić**.

Za potrebe Turističke organizacije Kotora 13. juna u našem muzeju snimala je još jedna ekipa. Na terasi Palate Grgurina 4. juna priređen je koktel povodom donatorske večeri biblioteci u Dobroti, a 5. i 7. juna posjetili su nas američka vojna delegacija i grupa turoperatora. Na terasi na prvom spratu je 24. juna održana konferencija za štampu povodom završetka festivala **Kotor Art**.

U junu su nas posjetile slijedeće đačke ekscurzije:

Osnovna škola **Maksim Gorki** - Podgorica i osnovna škola iz Rožaja (3. jun);

Osnovna škola **Pavle Rovinski** - Podgorica, osnovna škola iz Gradiške i osnovna škola iz Banjaluke (4. jun); Osnovna škola iz Bara i studentska grupa iz Azerbejdžana (5. jun); Osnovna škola iz Bijeljine, Osnovna škola **Sveti Sava** i Osnovna škola iz Bijeljine (6. jun); Osnovna škola iz Nikšića (9. jun); Škola iz Gornje Zete, Osnovna škola Sokolac - Republika Srpska, Osnovna škola **Jovan Jovanović Zmaj**, Banja Luka (11. jun); Osnovna škola iz Kostajnice (12. jun); Osnovna škola **Ivan Vušović** iz Nikšića (16. jun); Srednja škola iz Zaprešića kod Zagreba (19. jun).

OKRUGLI STO

Vasko Lipovac i njegovo doba

(Nastavak sa strane 1)

Mr Mileva Pejaković Vujošević pozdravlja učesnike i prisutne na Okruglom stolu **Vasko Lipovac i njegovo doba**, u prostoru na prvom spratu Pomorskog muzeja u Kotoru

Besjeda akademika TONKA MAROEVIĆA

Sporiti o Vasku Lipovcu u vašoj sredini je možda, kako bi se reklo: *Nositi sove u Afenu*. Međutim, čini mi se da mi koji smo ga pratili iz drugih sredina možemo bolje ocijeniti kako on sintetizira, na neki način amblematski predstavlja vašu sredinu u njezinoj povjesti i u njezinoj suvremenosti.

Mislim da je Vasko Lipovac sretna figura modernog umjetnika, čovjeka koji je shvatio suvremenost kao reduktivnost, kao sinteznost, kao lapidarnost, kao pročišćenost, a s druge strane, kao osoba, kipar, slikar, umjetnik impregniran i produhovljen upravo onim što mu je mogla dati sredina romanike, gotike, tradicije, pomorstva, ljepote, prirode - opore, s jedne strane, a nježne, s druge. I upravo ta sinteza koju Boka u sebi nudi, a Kotor ponajviše, čini mi se da je u Vasku Lipovcu našla izvanrednog interpreta, tumača, čovjeka koji je svoje doživljaje djetinjstva znao uobličiti u jedan suvremeni izraz koji je figurativan ali koji u sebi nosi upravo sposobnost pročišćenja i redukcije karakteristične za modernu umjetnost.

Vasko je bio bez predrasuda u figuraciji u vremenima kada se figuracija uopće nije pratila. Kroz apstrakciju i kroz redukciju došao je do svojih sjećanja, do svojih uspomena do figura i portreta, do likova i ambijenata svoje sredine. Kada

je počeo raditi za hotele, kada je počeo raditi neke druge zadatke, za ilustracije za opremu knjiga, uvijek se počeo sjećati svojih ishodišnih slika: svoga zaljeva, svoga zavičaja, svojih starih teta i barbi, svojih kapetana i udozica, na neki način sjetio se života i znao je reagirati, znao je to napraviti na način

koji nije banalan, koji nije ilustrativan, koji nije sladunjav, koji u sebi nosi sentimente koji mogu opteretiti i teret ili prtljagu emocija, ali na način modernog umjetnika koji od svega izabira ono bitno, koji znade i karikaturu, ako treba, na neki način pripitomiti, karikaturu učiniti, reklo bi se - nostalgicom, sjetnom, katkad se narugati da to ne bude patetično, da bude realan na neki životan način.

Ta životnost ga i karakterizira i čini se da otkada je pronašao svoje uporište, s jedne strane, u životu koji je proživio, a s druge, u ambijentu svoje sredine - u ciboriju kotorske katedrale, u diptisima, u triforama, u gotičkim zgradama, u palačama, u svemu skupa je na neki način znao to odigrati, čak u smislu fine tradicije zanata, umjeća, umjetnosti, a koja nije samo pretenciozna nego je isto tako oblikovanje. Reklo bi se, da mu je Kotor sa svojom likovnom baštinom ponudio mogućnost da vidi šta su zlatni relikvijari, šta su srebrne pločice i sve su to

skupa, na neki način, mogućnost da se život oblikuje, da se pretvori u znak.

I Vasko se Kotoru odužio kao niko drugi, čini mi se, osobito sa nizom preljepih reljefa. Njegovi reljefi u hotelu Fjord, na vratima crkve *Blažene Ozane*, to je čitav život ove sredine, od kotorske mornarice, do Vizina ili škole Marka Martinovića... A možda je najznačajniji njegov reljef, reljef kotorskog potresa. U njemu je Vasko uspio sintetizirati volumen, kubičnost, čvrstoću oblika, s jedne strane, i dinamizam nečega što se raspada, s druge. Dakle, jednu, široku, rekao bih, trenutno statičnu figuralnu kompoziciju učinio je dinamičnom sa elementima prirode koja je prisutna. Kombinirajući upravo njegov pogled na Boku Kotorsku, gledajući je skulpturalno umišljeno, kao pročišćenu na svoje osnovne elemente, kako je naravno tu da je osjeti i procjeni, stvarao jedan bitni triptigon, reklo bi se strukturalni, a da nijedna kamena litica, hrid nije rađena deskriptivno, nego sa osjećajem da je ponovo gradi, da je gradi iz njezinih građivnih elemenata,

strkturnih elemenata. To je mišljenje konkretnoga umjetnika, modernog umjetnika koji u svakoj stvari traži ono bitno, traži onaj sustav po kome će izgraditi nešto što je bitno, što je stimulans da gradi, da interpretira na svoj vlastiti način.

Vasko Lipovac je umjetnik velike dijakronije osjećaja, reklo bi se, svih slojeva prošlosti. Na njima je mogao raditi sa perspektivom suvremenosti i na neki način reinterpretirati je. U toj slojevitosti, u tom bogatstvu tradicije čini mi se da je njegova specifičnost, da je njegova snaga. To mu je mogla dati upravo sredina iz koje potiče, koja ga je odnjegovala. Ili ta sinteza. S jedne strane, to je Akademija primjenjene umjetnosti kao polazište, a s druge strane emocionalno polazište utemeljeno duboko u mediteranskoj tradiciji. To je jedan spoj koji je neponovljiv u Hrvatskoj i u okvirima ovoga kraja i koji daje jedan specifičan trag.

U Splitu je s pravom prihvaćen. Čini se kao jedan od bitnih umjetnika, umjetnika koji živi s jedne strane na elitnoj razini,

kao umjetnik dostojan svake pažnje, a s druge - na nivou percepcije u kojoj se ljudi prepoznaju, u kojoj njegove kipove, njegove slike doživljavaju kao dio vlastitog života. Ta sposobnost, čini mi se, to je ona primjenjena umjetnosot, umjetnost koja proističe iz života, izašla iz tog života da bi se u njega vratila, da bi pobjedila sa onim što se zove empatija, što se zove recepcija. To je Vasku, kao malo kome u 20. i 21. vijeku uspelu.

Čini mi se da je on jedan od rijetkih umjetnika koji na prostornoj, dostojanstvenoj razini može živjeti među suvremenicima, među običnim ljudima sa težinom, koju mu je dala vlastita sredina, sredina kojoj se on odužuje. Ali, čini mi se da je znakovito i to da i ta sredina osjeća potrebu za umjetnikom poput Vaska Lipovca, da bude na neki način znak kontinuiteta i trajanja, da bude simbol prometejskog trajanja koje nas mediterance s pravom hrani i hrabri. A Vasko Lipovac je jedan od aduta u tom našem uvjerenju.

Hvala na pažnji.

Besjeda doc. TADEJA GLAŽARA

A prije bih želio da se zahvalim obitelji Lipovac i kotorskom muzeju na ljubaznom pozivu da učestvujem na ovom skupu.

Naslov mog kratkog predavanja ili možda osvrta, nekih misli, nekih ideja je *Vaskova skulptura, odnosno Vaskov rad u javnom prostoru*. Vaska sam upozna prije 10 godina a povod je bio moje prijateljstvo sa Rankom Lipovcem. Imao sam čast da više puta budem u njegovom ateljeu, da razgovaramo. No, i prije prvog susreta sa Vaskom bio sam u kontaktu sa njegovim skulpturama. Znao sam da je te skulpture uradio on, ali ga nisam lično poznao. Taj utisak je bio jako bitan za kasnije moje dolaske i za rad na fakultetu gdje sam više puta pokušao pokazati studentima Vaskov rad i dobio sam jako dobre odazive sa ekskurzijama po Dalmaciji, u javnim prostorima.

Ovdje moram da ukažem na jednu razliku: javni prostor nije samo otvoreni prostor - trgovi i ulice, nego i prostori hotela, prostori gdje se može ući. To su hoteli u malim sredinama, ne u velikim. Takav je na primjer hotel *Maestral* u Brelama kod Makarske gdje postoji jedno druženje lokalnih ljudi, gdje se u javnom prostoru

tog hotela obavljaju određene manifestacije. Taj hotel je nastao šezdesetih godina i djelo je četvorice arhitekata. Naravno tu je Vasko Lipovac, među nekoliko umjetnika koji su prezentirani u tom hotelu, odigrao jako veliku ulogu. Kod samog ulaza dosta nenametljivo su postavljena njegova tri reljefa koja, gledajući sa različitih strana daju različite asocijacije, različite konotacije.

Druga, meni možda bliža intervencija u arhitekturi i urbanizmu - u vezi čega se uvijek postavlja pitanje kako skulpturu sastaviti sa arhitekturom - a što je jedno od vrhunskih primjera u urbanoj arhitekturi i modernoj skulpturi gdje je ta sinteza došla do izražaja. Radi se o jednom paviljonskom objektu na plaži, zapravo gotovo na samoj plaži, gdje je unutra bife, bistro, kafić, gdje se, za one koji nisu skloni ležati na plaži ili su manje aktivni na letovanju, na samom plafonu nalaze skulpture-plivači. Na priloženoj slici je i dokaz: jedan manje aktivan kupač koji uživa u tom ambijentu pored suhozida i Vaskovih skulptura.

Moram reći da su skulpture u javnom prostoru jako bitne. Mislim da je premalom pažnje, premalo pozornosti dano tom

vidu u arhitekturi i urbanizmu. Znamo iz istorije kako se skulptura, taj umjetnički rad, inkorporira preko crkava, preko palata u svakodnevni život stanovnika. Vasko Lipovac je u tom smjeru bio produktivan. On je i u Splitu, kada se gradio *Split III* samoinicijativno dolazio tamo i stavljao modele jedan prema jedan, već gotove skulpture moglo bi se reći, da bi ljudima pokazao kako je moguće humanizirati inače jako velika stambena naselja.

Na Rivi takođe. Naravno ne samo kada je ona bila renovirana, jer to nije bilo prvi put kada je on pokazao mogućnosti humanizacije, mogućnosti unošenja u taj prostor humane mjere za stanovnika, za čovjeka.

Zatim Korčula, hotel Marko Polo. To je jedna arhitektura na kraju moderne, dosta velikog mjerila koja se uspjela uključiti u atmosferu. Vasko Lipovac je u tom hotelu uključen sa nekoliko radova. Po meni je najatraktivniji ulaz pored recepcije u hotel, gdje vas pozdravlja zlatna ploha, sa tim simbolima turizma, ali ne samo turizma, već naše kulturne baštine, svjetske kulturne baštine, koja je tu zajedno sa malim skulpturama nešto kao kineski zid, kao Moskva... A sve je jednostavno napravljeno. Fizički i finansijski sve su to praktične intervencije, naravno sa velikim duhom umjetnika koji je to radio.

(nastavak sa strane 5)... Sad dolazimo na javni prostor i skulpturu u javnom prostoru koje nisu postavljene u javni prostor zauvijek nego se one tu postavljaju na neko vrijeme, kao što je to rađeno sa njegovim biciklistima u Splitu početkom devedesetih, a potom ove godine kada su ponovo iznjeti iz ateljea i stavljeni vani povodom otvaranja Zapadne obale. Na slici se vidi da su prolaznici, stanovnici Splita, interaktivno surađivali sa skulpturom i to je nastalo spontano. Tu je bio najviši stupanj interakcije, gdje prolaznik ili čovjek koji je tu došao sa namjerom, sudjeluje u dinamičnoj skulpturi spontano.

Htio bih da pomenem da **Vaskovo Plavo stablo** stoji na mjestu u blizini ateljea gdje je stajalo pravo stablo, koje je završilo svoj život. Atelje je pomaknut na desnu stranu. Sav taj prekrasan posthumni rad obogaćuje javni prostor i naravno obogaćuje ulazak u atelje koji je više-manje otvoren ljudima. Jako pozdravljam tu ideju obitelji Lipovac koja omogućuje Splićanima i drugima da vide Vaskov rad. Nekom iz Ljubljane ko dolazi u Split uvijek kažem da obavezno vide atelje. Prepun je odličnih radova pa bih se i ovom prilikom obitelji Lipovac zahvalio na mogućnosti za doživljavanje Vaskovih skulptura u ateljeu.

Dodao bih samo još da sam prošle godine prvi puta bio u Kotoru i da sam bio počašćen ljudima, gradom. Naravno vidio sam vrata crkve *Blažene Ozane*. Ostavila su veliki utisak na mene. Nažalost, nisam vidio crkvu *Svetog Dujma* jer je bila zatvorena.

Istakao bih takođe, da ako grad ima snage, da bi ljudi koji žive ovdje trebalo naći načina da Vasko Lipovac bude više prezentan u javnom prostoru na nekakav način. Naravno, ovo je velika izložba i dobar početak ka tome i mogu da obećam da ću vas podržati u tom nastojanju i dati bilo kakvu pomoć prezentaciji tih radova.

Besjeda književnika ANTA TOMIĆA

Vasko Lipovac i ja poznavali smo se, sretali se, ali nismo se puno družili. Među nama je postojala velika razlika u godinama da bi smo se mogli družiti.

Kada bi smo se sretali on me je lijepo primio, uljudno smo šutjeli idućih pola sata a potom smo vrlo malo pričali. Ja bih nešto rekao, on je gledao, ja sam zapitkivao, na pitanja sam dobijao vrlo škrte odgovore koje sam sâm dopunjavao. Ali, među nama je negdje postojala dobra komunikacija i koliko god nas je puno toga djelilo bili smo vrlo bliskih stavova.

Sjećam se kako je reagirao kada sam mu u prvom susretu postavio jedno čudno pitanje. A pitao sam ga: Je li vama interesantno da ste vi reakcionaran umjetnik. On se prvo malo štrenuo kada je čuo tu strašnu političku riječ – reakcionaran – što je vrlo nelagodno čut kad živite u revolucionarnim vremenima, a mi i sada živimo u revolucionarnim vremenima da je dobro biti reakcionaran. Njemu se to ipak dopalo. Mislim da je to riječ koja dosta dobro opisuje to što je njegovo djelo i što je bio on sam.

Kod Vaska sam ja volio to neko suzdržano građanstvo, taj fini svijet njegovih skulptura, njegovih slika. Za ilustraciju slijedeće je dosta dobro. Jutros sam u prizemlju Muzeja gledao njegove reljefe, gdje je u prvom planu prikaz nekakve pomorske bitke. Možemo zamisliti kako u stvarnosti nasilno izgleda takva bitka kad se ljudi mlate sabljama, mačevima, kopljima, šiljcima, sav taj užas, a Vasko je od svega toga prikazao nekakve debeljuškaste muškarce koji se nešto koškaju. To se meni jako sviđa, da je on taj užas očistio od nasilja i ostavio zapravo – jedan meki pristup. To je nje-

gov ljepi hedonistički svijet, to zadovoljstvo tijela koje je on uhvatio kada bi slikao te bucmaste, te debeljuškaste ljude kod kojih vidite točno tu radost tijela, tu odu užitku koju je on vidio u svemu i u tome lijepom

sitom spokoju koju je imao. To je ta vrijednost makar se ona nekima ne čini kao umjetnička vrlina.

Volim dakle taj Vaskov buržuski svijet u kojem se jede iz porculanskih tanjura i sa srebrnim priborom koji se glanca pepelom. Svijet normalnosti kojeg treba sačuvati i u nekim krvavim, strašnim vremenima, sačuvati te nedjeljne ručkove i šetnje iza objeda. To je bila velika Vaskova vrlina. I to kako je uvijek bio oprezan i obazriv i što je znao da nema ni svetosti, ni slave u tim krvavim barjaci-

ma. I to da je on prihvaćao svakoga. To je bila velika vrlina, reakcionarna vrlina Vaska Lipovca. I zapravo taj mir i spokoj kojim zrače njegovi bucmasti likovi, to je ono što nam treba. To je ujedno i njegov najpoznatiji ciklus, ciklus kojim se bavio. Ta **Nedjelja 1938**, ti ljudi koji šetaju u tom zatišju, u tom predahu.

Bio je divan trenutak kada se na pločnik postavljalo Vaskovo **Plavo stablo** ispred njegovog ateljea, pod kojim sam vidio cio moj Split. Tu sam vidio i da je Vasko neka tajna lozinka našeg svijeta u kome želim živjeti pristojno, a živimo u nekakvim sebičnim, gramzivim, nasilnim, nepristojnim vremenima. Našli smo se pored djela jednog vrlo pristojnog, jednog delikatnog umjetnika i tada sam napisao da smo se okupili kod Vaskovog **Plavog stabla** kao da smo se željeli ispod njega sakriti od svog tog nasilnog i strašnog svijeta. Zato mislim da on i danas živi s nama i da nam je dan-danas potreban više nego ikad. Hvala.

Riječ MARIA LIPOVCA

Zahvaljujući se u kratkom obraćanju svima koji su doprinjeli da se održe izložba i Okrugli sto u Pomorskom muzeju Vaskov sin – Mario Lipovac je ocijenio da je to samo početak nečega što će se nastaviti. Kasnije za tivatski **Radio Dux** je rekao kako je veoma zadovoljan recepcijom sveukupnog umjetničkog djela svoga oca u Kotoru:

Vidi se da to djelo živi među ljudima. Ovdje još ima jako puno Vaskovih prijatelja i poznanika, a ima puno i memorije i toplih osjećaja uz ta dijela, tako da dijelo svakako živi. To je jako lijepo. Ono s čime možda mi kao nasljednici tog fundusa nismo zadovoljni to je što ukupnost tog fundusa ne možemo

prezentirati kako treba jer nemamo pravi prostor za to. Napravili smo jedan idejni projekat kako bi izgledala moguća galerija Vaska u Splitu ali

za to treba dosta sredstava, još dodatnog truda. Ipak, ne odustajemo od toga. Kotor je značajan kao Vaskova inspiracija i rodni grad i snažna veza. Ima i puno djela koja se nalaze u Kotoru tako da sve što radimo, sve što planiramo je vezano uz Kotor podjednako kao i za Split.

NAPOMENA: Besjede naših sugrađana **mr Jovana Martinovića** i **Radojke Abramović** objavićemo u Jedrima Boke za jul.

FOTO ALBUM: Po završetku Okruglog stola na terasi Palate Grgurina upriličili smo prigodno osvježenje za sve prisutne. Tu je bilo ugodnog druženja, a kamera je zabilježila razgovor **doc. Tadeja Glažara** i **Maria Lipovca** sa **Aleksandrom Kapetanović** iz NVO Expeditio (fotografija 1). Svoje susrete na terasi imala je i Vaskova supruga **Milena** (fotografija 2). Sjutradan je u Muzeju uslijedilo veliko pakovanje eksponata izložbe **Akademski slikar i skulptor Vasko Lipovac**. Najprije su upakovane skulpture a potom su na red došla i velika platna (fotografija 3). Transport eksponata do kombija koji je sve trebalo do vratu u Split, obavljen je sa dva tricikla, kako se to radi uskim kotorskim ulicama. Iz Palate Grgurina prvo je kre-nula **Šjora Bepina** i druge skulpture (fotografija 4). Zatim su do kombija ispred mosta na Škurdi prenjete slike (fotografije 5, 6 i 7) a onda je na red došao i **Šjor Šime** sa svojim velikim stopalima i rukama, a bez lule. Dok se sve to radilo, preko puta Muzeja u kafiću **Evergreen** razgovarale su stare prijateljice **Milena Lipovac** i **prof. dr. Gracijela Čulić**. Kada su svi eksponati smješteni u kombi, sa prisutnim članovima porodice Lipovac - Vaskovom suprugom Milenom i sinom Mariom - te sa **Nenom Srdelićem**, oprostili smo se u biblioteci Muzeja uručivanjem prigodnih poklona (fotografija 10). Stariji Vaskov sin **Ranko** koji je takođe bio prisutan na Okruglom stolu, i gospodin **Glažar Kotor** su napustili ranije tog dana. Na rastanku se preostala splitska ekipa fotografisala sa glavnim učesnicima u organizaciji izložbe i Okruglog stola (fotografija 11): **Ante Tomić, Jelena Karadžić, Mila i Mario Lipovac, mr Pejaković Vujošević, Ilija Mlinarević, Radojka Abramović, Neno Srdelić** i **Slavko Dabinović**.

Fotografije: D. Brdar

U PALATI GRGURINA ORGANIZOVALI SMO FILMSKU PROMOCIJU KNJIGE

Zbirka oružja Muzeja grada Splita

Povodom Dana državnosti Republike Hrvatske, 24. juna je u Palati Grgurina održana je filmska promocija knjige **Zbirka oružja Muzeja grada Splita**, autora **Gorana Borčića**, savjetnika splitskog muzeja. Posjetioci ove virtualne izložbe kroz film, koji traje nešto više od sat vremena, mogli su vidjeti istoriju i upotrebu eksponata. Osim Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor, organizator promocije knjige, koja sadrži preko 1300 fotografija oko 400 eksponata, bilo je i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore.

Na početku ovog događaja direktorica Pomorskog muzeja Kotor **mr Mileva Pejaković Vujošević** čestitala je gostima iz Hrvatske praznik istakavši da ovakve promocije zblžavaju ljude, institucije i gradove. O knjizi su potom govorili njen autor i **Branka Bezić Filipović** iz splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika.

Naša zbirka oružja nije toliko velika bročano, ali je izuzetno velika po svojoj vrijednosti. To je treća zbirka po vrijednosti u Hrvatskoj. Prikazani su izuzetno rijetki tipovi oružja, a kao poveznica ovih krajeva sa Splitom i Dalmacijom postoje neki tipovi vatrenog oružja koji potiču iz Boke, to se odnosi na puške, džeferdare, pištolje ledenice koji imaju oznake gdje su proizvedeni u Crnoj Gori i predstavljaju izuzetno vrijednu kolekciju – kazao je auto knjige Borčić.

Branka Bezić Filipović rekla je da tema starog oružja povezuje sve naše prostore i dodala:

U povodu Dana državnosti Republike Hrvatske odlučili smo starim oružjem predstaviti grad Split. Zbirka oružja Muzeja

grada Splita je visoko ocijenjena u stručnim krugovima, a nakon Beograda i Bitole (Makedonija) evo nas i u Kotoru. Ovo djelo govori samo o sebi.

Zbirka oružja Muzeja grada Splita obuhvata period od 14. do 20. vijeka i jedna od najvrjednijih, ne toliko po broju predmeta, nego po primjercima od kojih su pojedini svjetski rariteti. Najviše eksponata potiče iz perioda Mletačke Republike.

Knjigu su stručnjaci ocijenili kao posebnu iz više razloga, a jedan od njih je što tako cjelovita zbirka ne postoji nigdje u Hrvatskoj. Izuzetna je i po tome što ma koliku imali distancu, pa čak i rezervu prema oružju, ona pokazuje koliko ljepote i istorije ima u izloženom oružju koje predstavlja i umjetničku vrijednost.

Kao raritete ističe se eksponat **Štit Tarča** iz 16. vijeka koji je prije bio zanemaren i sakriven od očiju javnosti. Upravo je Borčić zaslužan za otkriće da je jedan od nekoliko sačuvanih u svijetu uopšte. Potom stare puške na fitilj, prethodno u vlasništvu porodice **Kavanjin Kapo Grosso (Cavagnin Capo Grosso)** koje su koristili u borbi protiv Turaka. Muzej se i ponosi primjercima mačeva **Skijavone (Schiaivone)**, svjetskoj posebnosti. Mačevi su tipično s ovog podneblja, nosili su ih Dalmatinci u službi mletačkog dužda.

Velike zasluge što se ovakva zbirka nalazi u stalnoj postavci Muzeja u Splitu ima bivši preparator Muzeja **Petar Knez** koji je očistio preko stotinu eksponata zahvaljujući čemu su i prošli mnoge svjetske izložbe.

Autor knjige Goran Borčić govori prije projekcije filma

Goran Borčić

Filmska promocija knjige Zbirka oružja Muzeja grada Splita u Palati Grgurina

Branka Bezić Filipović

ETNOGRAFSKO VEČE POVODOM 20 GODINA POSTOJANJA MATICE CRNOGORSKE - OGRANAK KOTOR

Fotografija: D. Brdar

Etnografsko veče u crkvi Sv. Duha: Vesna Vičević govori na skupu, sjede mr Zorica Mrvaljević, mr Mileva Vujošević i mr Marija Mihaliček

Crnogorska i Bokeljska ženska narodna nošnja u škrinji i u srcu

Povodom dvadeset godina postojanja *Matice crnogorske – Ogranak Kotor* u crkvi Svetog Duha je 29. juna održano Etnografsko veče *Crnogorska i Bokeljska ženska narodna nošnja u škrinji i u srcu*. O nošnji su govorili etnolozi i istoričari umjetnosti **mr Zorica Mrvaljević** koja je predstavila crnogorsku žensku narodnu nošnju, **mr Mileva Pejaković Vujošević** predstavila je bokeljsku žensku narodnu nošnju i **mr Marija Mihaliček** koja je govorila o umjetnicima koje je nošnja inspirisala za brojne prikaze u likovnim djelima. Etnografsko veče je nadahnuto vodila **Vesna Vičević**, predsednica kotorskog ogranka *Matice crnogorske*.

Kako živimo u vremenu velikih promjena u svim sferama života, uz nezaustavljivi tehnološki razvoj i njegovu primjenu, kako na naučnom polju, tako i u svakodnevnom životu, te naše tradicionalne vrijednosti, naši običaji, nošnja, predanja, polako ali sigurno idu ka kraju ljestvice opšteg interesovanja. Želeći, ako ne da to zaustavi, a ono bar da to zaboravljanje uspori, *Matica crnogorska – Ogranak Kotor* organizirala je ovo veče da se podsjetimao na istorijat, autentični izgled, opis i upotrebu crnogorske i bokeljske ženske nošnje i njihove likovne prikaze u djelima umjetnika – kazala je otvarajući skup predsjednica Vesna Vičević.

U ime 20 godina postojanja *Matice Crnogorske* i njenog ogranka Kotor Vesna Vičević je izrazila veliku zahvalnost prof. **Anuški Zloković** na doprinosu njegovanja multikulturalnosti. Anuška Zloković je svojom širokom kulturom profesorskim i prevodilačkim kvalitetima dala ogroman doprinos koji je ugrađen u cjelokupnu našu kulturnu djelatnost mediteranske i evropske pripadnosti i strijemljenjima – kazala je Vičević.

Sažetim izlaganjem etnologa Zorice Mrvaljević, eminentnog stručnjaka za tu oblast i autorku knjige *Crnogorska narodna nošnja* u izdanju *Matice Crnogorske*, autorka je svojim visokim metodološkim i stručnim prilazom dala sveobuhvatnu sliku istorijata i razvoja crnogorske narodne nošnje.

O ljepoti narodne nošnje, ali i neobičnoj ljepoti onih koji su je nosili govorila je Marija Mihaliček, istoričarka umjetnosti i izuzetni poznavalac likovnog i ostalog umjetničkog stvaralaštva Crne Gore, posebno Boke Kotorske kroz vijekove.

U umjetničkom dijelu nastupili su klapa **Veterani vaze mladi**, članovi KUD **Boka** i manekenke Modnog studija **Da qui** iz Tivta koje su nosile modele modne kreatorke **Sanje Matijević**, inspirisane primjerima tradicionalne crnogorske i bokeljske nošnje.

(Dalje na strani 10)

Fotografija: D. Brdar

Čestitke Anuški Zloković;
Crnogorska ženska narodna nošnja

Fotografija: Radio Dux

Crnogorska i Bokeljska ženska narodna nošnja u škrinjama i u srcu

(Nastavak sa strane 9)

Mr Mileva Pejaković Vujošević o Bokeljskoj ženskoj narodnoj nošnji

Fotografije: D. Brdar

Izlaganje o ženskoj bokeljskoj narodnoj nošnji mr Mileva Pejaković Vujošević je započela citiranjem vijesti koja je objavljena 20. juna na TV CNN kojom se turistima preporučuje Kotor kao jedan od osam gradova u Evropi koji treba posjetiti. Kotor, smješten tik uz obalu mora, ostao je zaštićen od moderne civilizacijske ruke, uvršten je na UNESCO-voj listi kulturnog blaga. Reporter CNN preporučuje, između

Fotografije: Radio Dux

ostalog, posjetu Pomorskom muzeju gdje se može vidjeti izvanredna kolekcija slika drevnih kotorskih bitaka, razni kostimi Boke Kotorske kao i bogata pomorska istorija kroz bogatu lepezu izloženih eksponata.

Ovo je lijepa vijest za sve nas, za muzej, za Kotor, za Crnu Goru, kazala je mr Mileva Pejaković Vujošević ističući da u odjeljenju etnografije Pomorskog muzeja posebno mjesto zauzimaju pomenuti kostimi. Ženska bokeljska nošnja se od svog nastanka u 16. vijeku, zvala dobrotskom, iako je bila zastupljena i van Dobrote u Kotoru, Škaljarima, na Mulu i na Prčanju. U narodu se smatra da je dobrotška nošnja najljepša i najbogatija u cijeloj Boki. Ona je živopisna, lijepog kroja i ukusno ukrašena. Nošnju su najčešće izrađivale žene kod svojih kuća, a posebno su znale da rade dobrotsku čipku koja po arhivskim dokumentima datira iz 1573. godine.

Direktorica Pomorskog muzeja je kazala da se nošnja sastojala od petarulića, košulje od bijelog tila ili svile, brama koje se sastojte iz gornjeg i donjeg dijela, župeta iz dva dijela – prsnog, napravljenog od crvenog ili zelenog velura i leđnog napravljenog od bijelog platna. Župet se zokopčavao najčešće pomoću puca (botuna), a u kasnije vrijeme i sa fjubom (mašnom). Preko župeta oblačila se kamižola ukrašena sa zlatnim ili srebrnim širitima i na pojedinim djelovima

Bokeljska ženska narodna nošnja

dobrotskom čipkom. Traversa, kao sastavni dio nošnje, bila je od tila i pokrivala je tri dijela brama i u gornjem dijelu imala je pietve. Traversa su se obično nabavljale iz Venecije. Crevlje (mulice) bile su izrađene od crvene kože. Ponekad, umjesto crevlji, kao što je to bio slučaj u Tivatskoj Lastvi, nosile su se papuče koje su pravljene od kože i crvene svile.

Sastavni dio narodne nošnje bio je nakit ili ukras, jer nakit je oduvijek bio vjerni i intimni pratilac čovjekovog načina oblačenja i izgleda.

Bile su to igle ukosnice – rad kotorskih zanatlija rađene od zlata, srebra i mesinga, bile su različitih dimenzija, dužine do 20 cm. Posebna igla ukosnica bila je trepetaljka koja je bila dužine od 15 do 20 cm, sastavljena od spiralnih žica koje su na kraju imale cvjetove. Trepetaljka se nosila na punđi, a prilikom hoda, zbog načina izrade treperila je, pa otuda je i ime. Naušnice svakako imaju posebno mjesto među predmetima nakitnog inventara različitih oblika, pravljene od skupocijenih metala i plemenitog materijala sa preciznom izradom.

Vratni nakit ogledao se kroz lijepe primjerke kolajni – ogrlica koje su rađene u srebru sa pozlatom. Dio nakita bili su srebrni lanci sa medaljonom u kome se obično čuvala neka sitnica od drage osobe.

Broš ili pontapet bio je sastavni dio ukrasa kao i razno prstenje, a posebno su bili interesantni prsteni na kojima je na pločici bio ugraviran ženski ili muški lik. To su obično bili poručeni prsteni za mladence.

Oko ruke, ispod kamižole, nosila se bračoletna (narukvica), a sastavni dio nošnje bio je i suncobran. Brzi tempo života učinio je da narodna nošnja nestaje, a

Vesna Vičević sa unukom

Fotografije: Radio Dux

Mr Zorica Mrvaljević

Fotografije: D. Brdar

Mr Marija Mihaliček

Fotografije: D. Brdar

samim tim i običaji koji su pratili narodnu nošnju. Danas, jedino mjesto gdje se ona može vidjeti i doživjeti njena ljepota su institucije muzeja ili kapetanske kuće koje ljubomorno čuvaju u svojim škrinjama i u svojim srcima narodnu nošnju i starinski nakit.

Pomorstvo u KOTORU danas

Od početka januara do kraja juna ove godine u Luku Kotor su 129 puta uplovljavali veliki putnički brodovi i 413 puta jahte, kazao je za kotorski **Skala radio Vasilije Kusovac**, izvršni direktor kotorske luke. Brodovi i jahte su u Kotor doveli 92.399 putnika. Putničkih brodova je u istom periodu 2012. godini bilo 117, a jahti 397 sa ukupno 69.500 putnika, što je povećanje u ovoj godini od 30% BRT.

Jahta Zaliv III

Jahta Alexander Again

Jahta Sarita S

Jahta Nero

Jahta Tamsen i Royal Clipper u pozadini

Jahta Lime Light

Jahta Paraffin

Jahta Reverie

U junu su u Luku dolazili slijedeći kruzeri:

Armonia MSC (2, 13, 20. i 27. jun), **Athena** (4. i 30. jun), **Columbo** (26. jun), **Corinthian** (19. i 22. jun), **Costa Classica** (6, 13, 20. i 27. jun), **Equinox** (6. i 28. jun), **Harmony G** (3, 10. i 15. jun), **La Belle de l'Adriatique** (5, 12, 19. i 26. jun), **L'Austral** (4, 11, 18. i 24. jun), **Kruna Mora** (3, 10. i 24. jun), **Main Schiff 2** (5. i 19. jun), **Otac Ivan** (12. jun), **Pan Orama** (18. i 25. jun), **Royal Clipper** (28. jun), **Sea Dream I** (19. jun), **Seabourn Spirit** (7. i 28. jun), **Seabourn Odyssey** (5. i 10. jun), **Seven Seas Mariner** (3, 25. i 30. jun), **Silhouette** (23. jun), **Silver Spirit** (16. jun), **Silver Wind** (13. jun), **Thomson Majesty** (6. i 20. jun), **Variety Voyager** (4. i 8. jun), **Zenith** (21. i 27. jun).

U ovom broju našeg biltena objavljujemo fotografije nekoliko jahti koje su u junu dolazile u Luku.

Kruzing jahta Pan Orama

Luka Kotor 11. juna oko 8 sati: Kruzer L'Austral i jahte Sea Force One i Enchanters

DAN BOKELJSKE MORNARICE: Dan *Bokeljske mornarice 809*, obilježen je 27. juna. Program obilježavanja počeo je 25. juna Svečanom akademijom u crkvi Svetog Duha, a centralna svečanost je zbog dana žalosti povodom pogibije rumunskih turista u teškoj saobraćajnoj nesreći i tragične smrti četvorice mladića u Baru, nije održana 26. juna, kada se obilježava važan historijski datum.

Uveče 27. juna održana je tradicionalna ceremonija, koja je počela nastupom Glavnog odreda sastavljenog od podružnica iz Kotora, Tivta i Herceg Novog. Nakon formiranja Glavnog odreda ispred novog **Doma Bokeljske mornarice**, uslijedilo je, u prisustvu kotorske Gradske muzike, tradicionalno preuzimanje zastave ispred zgrade Opštine Kotor, a potom i obilazak grada. Ispred glavnih gradskih vrata predat je raport viceadmiralu, te izvršeno preuzimanje ključeva grada od predsjednika kotorskog parlamenta **Nikole Bukilice**. U prisustvu brojnih građana i turista na **Trgu od oružja** odigrano je tradicionalno kolo Bokeljske mornarice.

Na Svečanoj akademiji viceadmiral Bokeljske mornarice **Ilija Radović** je između ostalog podsjetio da je zahvaljujući lokalnoj upravi Bokeljska mornarica dobila nove prostorije, **Dom Bokeljske mornarice**, na **Pjaci od kina**.

Predsjednik podružnice Bokeljske mornarice u Beogradu **prof. dr Branko Sbutega** podsjetio je na važnost ovog dana, kada je donesen prvi Statut bratovštine Bokeljske mornarice, 26. juna 1463. godine.

U muzičkom dijelu programa učestvovala su kape **Bokeljski mornari** i **Beleza** iz Tivta, kao i učenici muzičke škole **Vida Matjan**.

Pomorstvo

Rječnik

GRČKI TRGOVAČKI BROD (1): Grci su imali i brze trgovačke brodove kojima su obilazili svoje faktorije. Sada bi se ti brodovi mogli uvrstiti u linijske trgovačke brodove. Oblik im je oštrij i doimaju se kao kratke trijere. Pramac s kljunom i visoka obla krma nalikuju krajevima ratnog broda.

I na ovom tipu broda kljun je nacrtan samo na nekoliko slika. Veoma visoko križno jedro skrojeno je za jak vjetar i brzinu, pa je zato pojačano mrežom uzdužnih i poprečnih konopa. Da za tišine brod ne bi stajao na mjestu, opremljen je sa deset ili dvanaest vesala. Do sada se nije moglo ustanoviti kako su Grci zvali taj brod. Rimljani su i taj tip preuzeli i dali mu ime **cato-scopicus**. Najveći trgovački jedrenjak, koji se pojavljuje oko +- 500 g., jeste brod duge plovidbe sa dva jarbola. Glavni jarbol usađen je u sredini i nosi veliko križno jedro, a prednji je toliko kos da nalikuje sadašnjem kosniku. Brod nema vesla, nego ga, kad je na moru tišina, tegli čamac na četiri vesla. Prednje križno jedro povećava stabilnost kursa kad jedri s vjetrom na pola krme, i upotrebljava se pri manevrisanju kao sadašnja prečka. Ni tom brodu ne zna se grčko ime.

Rimljani su ga zvali ponto.

Grčki brodovi su plovili uglavnom od marta do početka novembra, a zimi su izlazili iz luke tek u prijekoju potrebi. Ti brodovi bez kobilice nisu mogli ploviti protiv vjetra, a svaka oluja koja bi ih zatekla na moru, mogla je završiti brodolomom i propašću. Grci nisu rado veslali i nisu rado ni plovili morem.

Redovno su jedrili samo s umjerenim vjetrom.

Dobrotska tartana
La Beata Vergine
vlasništvo Antona
Kamenarovića pod
zapovjedništvom
kap. Ilije Radimira,
1795. godina